

ISTENI SZAVAK.

Tragikomédia három részben.

Irta : Ramon del Valle-Inclan.

Juana la Reino, a vén koldusasszony, aki azzal kereste kenyerét, hogy búcsúkon és vásárokon mutogatta vízfejű fiát, útközben meghalt. Holttestét annak a falusi templomnak a pítvarában terítették ki, amelynek az elhunyt fivére, Pedro-Gailo a sekrestyése. Pedro-Gailo és testvére, Marica del Reino az alcad jelenlétében pörlekednek a nyomorék törpe birtokáért, aki értékes jövedelmi forrás. A pörlekedésben segít férjének felesége, Maria-Gaila. Ő a tragikomédia főszereplője. A darabból, amelyben a Lazarillo de Tormes életének félelmes és groteszk koldusvilága bontakozik elénk, olykor szinte diabolikus goyai fantázia szárnyain, egy jellegzetes képet közlünk.

Szin: San Clemente. A templom előtere, háttérben a templommal. Holdfény szűrődik le a lombok közt. Néhány földre állított mécses von homályos fénykört az elhunyt holtteste körül, amelynek körvonalai kirajzolódnak a fehér szemfedő alatt. Falusiak virrasztanak mellett ecsuklyásan, mantillában. A templom árnyékába húzódva pálincáznak. Hangok moraja, lépek nesze, az imbolygó árnyak olyan valószínűtlenek és mélyek, mintha ódon mesék káprázatai volnának.

PEDRO-GAILO: Mindig mondtam, hogy a megboldogult abba halt bele, hogy valami mérgezett forrás vizéből ivott, mert elég példa van ilyen szerencsétlenségre nemcsak az oktalan állatok, hanem a lelkes keresztények sorában is.

MARI-GAILA: A törpe is ugyanabból a forrásból ihatott, mert tisztesség ne essék szólván, úgy kellett tisztába tenni, mint valami pólyást.

MARICA DEL REINO: Hallgass, sógorasszony. Nem kell már sokáig felpanaszolnod ezt a bajoskodást, mert én veszem gondjaimba a taligát.

MARI-GAILA: Itt az öcséd. Igazítsd el vele a dolgot.

MARICA DEL REINO: Mit szólsz te hozzá, öcsém?

PEDRO-GAILO: A terhet mindig jobban bírja a férfi karja.

MARICA DEL REINO: A megboldogultnak az volt az akarata, hogy rám bizza a taliga gondját. Nyilván meg is mondta!

MARI-GAILA: Hol vannak a tanuk rá, Marica?

MARICA DEL REINO: Az öcsémmel beszélék.

MARI-GAILA: De én is hallom.

MARICA DEL REINO: Ó, ha a halott kinyilváníthatná a szándékát!

PEDRO-GAILO: Szóalj meg hát elhunyt testvérem! Mondd meg nekünk, szándékodba volt-e csakugyan megtagadni a család törvényeit.

A TATULA (*vén koldusasszony*): Azt ugyan lesheted, hogy válaszoljon. A halottaknak már nem jár a szájuk.

AZ ALCAD: A duda összelappadt és amiképpen nincs láng, olyaténformán nincsen szó sem levegő nélkül.

PEDRO-GAILO: De lehetséges, hogy csoda történik.

AZ ALCAD: Hol van már az az idő, ma ugyan ki nem fogja senki az ökröket a halál szekereből.

MARICA DEL REINO: És csak azért esne az egész nagy hü-hó, mert két testvér perbe akar szállni egymással.

MARI-GAILA: Nem lesz itt pörpatvar, ha tiszteletben tartod a férfi jogait.

MARICA DEL REINO: Ne kérjünk tanácsot a törvény embereitől?

AZ ALCAD: Isten őrizzen meg az ügyvédtől, az csak annál jobban összegabalyítana benneteket. Minek elmenni a faluból, akad itt is tisztességes ember, aki ismeri a törvényt.

PEDRO-GAILO: Hát hogy vélekedel te, Bastian de Candas?

AZ ALCAD: Ha megmondanám nektek a nézetemet, nem volna vele megelégedve sem az egyik, sem a másik. Különben hol a Törvény.

MARI-GAILA: Hát nem a fiúgyermeknek ad több juszt?

AZ ALCAD: Te nem értheted a törvény szavát.

MARI-GAILA: Van ám itt valaki, aki tud latinul.

AZ ALCAD: Erre meg csak azt felelem, hogy más a mise latin-sága, más a törvényé.

PEDRO-GAILO: Mi hát a véleményed, Bastian de Candas?

AZ ALCAD: Ha úgy se fogadjátok meg, minek mondjam.

MARICA DEL REINO: Tanácsot kérünk tőled, kötelességed tanácsot adni.

AZ ALCAD: Ha a megboldogult, ahelyett, hogy minden földi javaként csak egy ártatlan gyermek maradt utána, egy pár tehenet hagyott volna rátok, most mehetne kiki a tehenével. Én csak azt mondhatom. Ha pedig két taligát hagyott volna, fogná mindegyitek a taligáját.

A TATULA: Ebben az esetben nem volna pör.

AZ ALCAD: De mivelhogy csak egyet hagyott, kell hát, hogy megosszátok a vele járó terhet.

A TATULA: Nem teher az, hanem haszon.

AZ ALCAD: Ezek az oszthatatlan javak, ahogy a pörösködésben mondják.

MARI-GAILA: Helyesen beszélsz, Bastian, de azt nem mondod meg nekünk, hogy osztozkodhatnánk a taligán. Két láb egy patkóban nem messze ér.

AZ ALCAD : Láttam már malmot, amelyik a hét minden napján más gazdának őrölt.

EGY FIATAL LÁNY : Az én apám tíz órát őröl az Andras malmán.

MARICA DEL REINO : Ilyenformán a legjobb volna a két családnak odaítélni a taligát, meghatározott napokra.

AZ ALCAD : Teszem azt : Közös tulajdonosai vagytok egy malomnak. Hétfőtől szerdáig az egyik szedi a vámot, a másik meg csütörtöktől szombatig. Vasárnap váltakozva.

A TATULA : Akkor nincs pör.

MARICA DEL REINO : Mit szólsz hozzá, öcsém?

PEDRO-GAILO : Amit derék szomszédunk ad nekünk, egyszerű tanács. Szabadságunkban áll, hogy követjük-e, vagy sem. Ez kurtán az én véleményem. Most halljuk a tiedet.

MARICA DEL REINO : Osztom a nézeted. Ettől nem tágitok.

MARI-GAILA : Ez nagyon zűrzavaros beszéd.

MARICA DEL REINO : Világos, mint a nap.

AZ ALCAD : Lássuk csak jól, értelek-e, Marica del Reino. Úgy gondolnám, azt akartad mondani, hogy te azt teszed, amit az öcséd javasol, hogy tedd.

MARICA DEL REINO : Akkurátosan.

AZ ALCAD : És mit felelsz te erre, Pedro-Gailo?

MARI-GAILA : Ez a nagy mafla mindenre rááll, amit mondanak neki.

AZ ALCAD : Akkor ne vesztegessünk több szót rá.

MARICA DEL REINO : Eszerint három napig én viselem gondját a taligának, a másik három napig meg a sógornóm.

AZ ALCAD : A vasárnapok megosztva.

A TATULA : Na, így bíró nélkül is kész az osztály.

MARI-GAILA : Akkor hát igyunk rá áldomást. Ember, hozd ki csak a pálinkás butykost.

PEDRO-GAILO : Nem látod, ott van melletted. A megboldogult ravatala mellett.

MARI-GAILA : Adjatok ám egy pohárkával a szegény ártatlanoknak is.

AZ ALCAD : Szereti?

MARI-GAILA : Még a száját is megnyalja utána. Meglátjátok, egy pohár nem is elég neki. Egész át van itatva szesszel.

A TATULA : Az a sok napfény, az a sok zápor, ami ezt veri az országutakon. Enélkül a kis szíverősítő nélkül rég elpusztult volna.

MARI-GAILA (az ütődöthöz) : Akarsz egy kortyot, Laureano?

A TATULA : Mutasd neki a butykost. Azt nem érti meg, ha szólnak hozzá.

(Mari Gaila kíváncsian kecsesen odaáll a halott lábához és tölt a pohárba, hogy körbe adja. Élvezettel szívja be a pálinka illatát.)

MARI-GAILA: Bastian, neked kell kezdeni, mert te vágtad ketté a pöرت.

AZ ALCAD: Akkor hát a társaság egészségére!

MARI-GAILA: Utánad a kis ártatlanon a sor. Mingyárt kapsz te is, Laureano.

A TATULA: Csak úgy adj neki, ha utánozza a mennydörgést. Úgy tudja, hogy csuda.

MARI-GAILA: Ezt nézzétek. Szavamra. Úgy kinyújtja a nyelvét, mint a fullánkot.

AZ ÜTÖDÖTT: Hu, hu! Adsza... má!

MARI-GAILA: Ki ad neked jó tütüt?

AZ ÜTÖDÖTT: Nyanya!

A TATULA: Mi ez, Laureano?

AZ ÜTÖDÖTT: Hu, hu!

MARI-GAILA: Hogy kérnek szépen?

AZ ÜTÖDÖTT: A fenébe! Hu, hu!

MARICA DEL REINO: Ugyan add már oda neki, ne mérgesítsd még tovább!

MARI-GAILA: Utánozza a mennydörgést, ha inni akar.

AZ ÜTÖDÖTT: Miau, fű, fű, miau.

MARI-GAILA: Te csúnya, ez a macska.

A TATULA: Laureano, csináld a rakétát, aztán iszol.

AZ ÜTÖDÖTT: Cs!... Tun!... tun... tun!... Cs!...

Tun!

AZ ALCAD: Na, jól megszolgálta ezt a pohárkát.

MARI-GAILA: Egészen nagyon mulatságos.

PEDRO-GAILO: Szánsalomra méltó.

MARICA DEL REINO: A megboldogult nagyon jól nevelte. Testvérünk volt, de olyan asszony is volt, aki mindig tudott magán segíteni. Hej Juana, milyen szomorú sorsra jutottál.

MARI-GAILA: Nézd csak, kedves sógorasszony, várd meg a nappalt, aztán kezd el a sírátkozást. Most idd ki a pálinkádat. Fáj már a karom, annyit emelgetem azt a nehéz butykost.

(A másik nagyot sóhajt és mielőtt inna a pálinkából, mantillája csücskével megtörli a szája szélét. Azután csűj fintorral egy hajásra kiissza a poharat. Mari-Gaila iszik utóljára, azután leül a körbe. Egy vén asszony történetbe kezd. Az ütődött ide-oda lógatva ormóllan fejét a szalmazsák-vánkoson, bömbölni kezd a temető nyirkos éjszakájában.)

AZ ÜTÖDÖTT: Hu, hu!

(Békabrekegés jelel rá.)